

TJEK FÆLLESSKABET!

Værktøj til opsporing af uhensigtsmæssige fællesskabsdynamikker

Vi ved fra både forskning og konkrete sager om håndtering af mobning, at jo før man sætter ind for at få fællesskabet på ret kurs, desto mindre risiko er der for, at der opstår mobning i et fællesskab. At have en finger på pulsen i forhold til fællesskabet, gruppedynamikker og relationerne i klassen, er derfor et vigtigt redskab, når man vil forebygge mobning.

Værktøjet indeholder to dele:

1. Refleksionsark til møder i klasseteamet

2. Spørgeskema til elever

OBS!

Dette opsporingværktøj skal ikke bruges til at vurdere enkelte elevers trivsel, men hele klassens sociale trivsel og sammenhold.

TJEK

UNDERSØGELSE

AFDÆKNING

ANALYSE

HANDLING

1. Refleksionsark til møder i klasseteamet

Formålet med refleksionsarket er at bruge jeres viden til at vurdere klassens fællesskab. Først laver I en individuel vurdering, og derefter drøfter I klassens fællesskab i teamet.

Refleksionsarkene indeholder syv akser som repræsenterer hvert sit tema i forhold til fællesskaber og gruppedynamikker. Temaerne er:

Klassens grupperinger - Konflikter - Tolerance og normer - Kommunikation - Lærer/pædagog-elev relationer - Deltagelse i undervisning - Sammenhold

I hver ende af akserne på refleksionsarkene står en række udsagn/beskrivelser, som kendetegner henholdsvis et utrygt fællesskab (venstre side/rød side) og et trygt fællesskab (højre side/grøn side) i hele klassen eller i dele af klassen.

Individuel vurdering (ca 10 minutter)

Læs alle udsagn/beskrivelser for de syv temaer igennem (begge sider af akserne) og lav derefter markeringer på akserne hvor du mener klassen placerer sig. Jo længere til venstre på akserne (rød side) du markerer, desto flere tegn er der på utrygge og ekskluderende fællesskaber. Vurderinger til højre (Grøn side) indikerer derimod trygge og inkluderende fællesskaber

Fælles dialog og refleksion (ca 30 minutter)

Når I individuelt har vurderet og markeret på de syv akser, så sætter I jer sammen i teamet og gennemgår jeres vurderinger. Tag et tema og start med en runde, hvor I hver især fortæller, hvorfor I har vurderet temaet, som I har. Måske er I helt enige og måske oplever I noget forskelligt? Vær analyserende på, hvorfor der kan være forskelle - f.eks. fag, relationer, aktiviteter, samarbejdsform etc.

Videre tiltag (ca 10 minutter)

I har nu en fælles fornemmelse af, hvordan I oplever fællesskabet på klassen. I skal nu vurdere, om det giver anledning til at sætte nogle understøttende tiltag i gang. Brug spørgsmålene herunder som en referenceramme:

- Hvilket område, finder I hver især mest relevant at arbejde videre med ud fra vores dialog?
- Er der noget, I er blevet nysgerrige på, som I mangler viden om?
- Er der noget, I er bekymrede for?
- Hvilke tiltag kan understøtte relationer på klassen i en positiv retning?

Opfølgning

Aftal om I skal gøre yderligere, inden I mødes næste gang

TJEK

UNDERSØGELSE

AFDÆKNING

ANALYSE

HANDLING

- Eleverne søger de samme
- Der er fastlåste grupperinger, og de inviterer ikke hinanden ind i lege/aktiviteter eller samarbejder på tværs
- Der er stejle magthierarkier
- Der er få, der bestemmer det meste
- Venskaber er definerende for, hvad man vælger af aktiviteter
- Nogle elever går ufrivilligt alene rundt

- Eleverne bevæger sig frit mellem grupperne
- Eleverne er åbne for at invitere hinanden ind i lege/aktiviteter og samarbejder på tværs
- Der er et forholdsvis fladt hierarki
- Alle elever er en del af grupperingerne og bliver valgt til af nogen
- Aktiviteten er definerende for, hvem der deltager
- Ingen elever går ufrivilligt alene rundt

- Der er mange konflikter i klassen
- Konflikterne foregår ofte mellem de samme
- Det er ofte de samme, det går ud over
- Konflikterne bliver ofte person-fikserede

- Der opstår få konflikter
- Konflikterne opstår spontant
- Forskellige elever indgår i konflikterne
- Konflikterne går på sagen (ikke personen)

- Strikse kriterier for, hvordan du skal være eller se ud
- Særlige ting (f.eks. tøj, musik) har legitimitet
- Særlige elever har mere legitimitet end andre og dermed mest at skulle have sagt
- Der er elever, som de andre åbenlyst holder sig fra

- Kulturen er præget af tolerance
- Der er plads til forskellighed
- Elever udviser empati og interesse for hinanden
- Eleverne kan være 'sig selv'
- Der er høj grad af værdighed

- Der er en hård tone med negative/nedværdigende kommentarer
- Der forekommer latterliggørelse af hinanden i form af humor eller ironi og sarkasme (f.eks. "det er jo bare for sjov!")
- Åbenlyst foragt og afsky for visse elever
- Elever vender f.eks. ryggen til hinanden, ruller øjne eller helt ignorerer hinanden
- Når bestemte elever bidrager, bliver der ikke set på vedkommende eller spurgt yderligere ind/vist interesse for bidraget

- Eleverne taler i en god tone
- Elever kigger på hinanden, når de taler sammen
- Elever viser åbenhed i deres kropssprog og mimik
- Elever lytter til hinanden
- Elever viser interesse for hinandens indspark/fortællinger/perspektiver ved f.eks. at spørge nysgerrigt ind

TJEK

UNDERSØGELSE

AFDÆKNING

ANALYSE

HANDLING

- Relationer til (enkelte) elever er præget af mange konflikter
- Elever, der yder modstand mod de voksne og skolen
- Eleverne henvender sig ikke selv til de voksne
- Eleverne oplever, at de voksne ikke tager deres henvendelse alvorlig og får ikke den nødvendige hjælp
- Eleverne bliver bedt om selv at løse problemer/konflikter

Lærer/pædagog-elev relationer

- Alle elever har en tryk relation til mindst én voksen på skolen
- Eleverne henvender sig til de voksne for at få hjælp
- Eleverne oplever at få hjælp af de voksne
- De voksne har øje for dynamikkerne blandt eleverne og sætter hurtigt ind ved behov
- De voksne griber ind, når de er vidne til f.eks. nedværdigende handlinger blandt eleverne

- De samme eller få elever deltager aktivt i den fælles undervisning
- Mange bidrager ikke eller kigger nervøst rundt, hvis de skal sige noget højt
- Eleverne har svært ved at samarbejde på tværs af venskaber
- Kun få tør fremlægge for klassen

Deltagelse i undervisning

- Alle elever deltager i den fælles undervisning
- Alle elever tør sige deres mening højt
- Eleverne kan arbejde sammen i makkerpar og/eller grupper
- Alle elever tør fremlægge for hinanden

- Eleverne mangler sammenhold på tværs af gruppen
- Der er mangel på empati i elevgruppen - de ser ud til at være ligeglade med, at nogen holdes udenfor
- Nogle elever er usynlige for de andre i fællesskabet
- Eleverne er enige om, at bestemte andre "selv er ude om det".
- Der findes negative fortællinger om bestemte elever - fortællinger, der 'dehumaniserer' og dermed legitimerer mobning og udstødelse af disse elever
- Nedværdigende handlinger accepteres

Sammenhold

- Eleverne har et stærkt fælles 'vi'
- Eleverne viser interesse og empati for hinanden
- Eleverne har blik for at invitere hinanden ind i fællesskabet
- Eleverne taler hinanden op
- Eleverne spiller hinanden gode og fremhæver hinanden - også på tværs af grupperne
- De hjælper hinanden og siger fra overfor nedværdigende handlinger

TJEK

UNDERSØGELSE

AFDÆKNING

ANALYSE

HANDLING

2. Spørgeskema til eleverne

På næste side finder du et spørgeskema om klassens sociale liv. Skemaet besvares af eleverne, for at få en fornemmelse af trivslen og klassefællesskabet.

Vi anbefaler, at eleverne udfylder spørgeskemaet fire gange om året, og bruger det til at få en fornemmelse af, hvordan elevernes fællesskab er.

- Uddel et skema til hver elev og overvej, om de skal besvare anonymt.
- Når eleverne har besvaret spørgsmålene, samler du skemaerne sammen og tæller besvarelsene op. Læg mærke til, hvordan besvarelsene er fordelt i de forskellige spørgsmål.
- Vurdér om der er noget særligt, du hæfter dig ved, som giver anledning til opfølgning. Drøft det med de andre i teamet.

TJEK

UNDERSØGELSE

AFDÆKNING

ANALYSE

HANDLING

Dette spørgeskema handler om, hvordan det er at gå i jeres klasse. Vi vil gerne høre, hvordan du har det i klassens fællesskab. Når du svarer på spørgsmålene, må du gerne tænke på, hvordan I er sammen i skolen, i fritiden og evt. online.

1. Er du glad for din klasse?

☐ Ja, meget tit ☐ Tit ☐ En gang imellem ☐ Sjældent ☐ Aldrig ☐ Jeg ønsker ikke at svare

2. Føler du dig tryk blandt dine klassekammerater?

☐ Ja, meget tit ☐ Tit ☐ En gang imellem ☐ Sjældent ☐ Aldrig ☐ Jeg ønsker ikke at svare

3. Føler du dig alene i skolen?

☐ Ja, meget tit ☐ Tit ☐ En gang imellem ☐ Sjældent ☐ Aldrig ☐ Jeg ønsker ikke at svare

4. Kan du lide pauserne i skolen?

☐ Ja, meget tit ☐ Tit ☐ En gang imellem ☐ Sjældent ☐ Aldrig ☐ Jeg ønsker ikke at svare

5. De fleste af eleverne i min klasse er venlige og hjælpsomme.

☐ Ja, meget tit ☐ Tit ☐ En gang imellem ☐ Sjældent ☐ Aldrig ☐ Jeg ønsker ikke at svare

6. Er du bange for at blive til grin i skolen?

☐ Ja, meget tit ☐ Tit ☐ En gang imellem ☐ Sjældent ☐ Aldrig ☐ Jeg ønsker ikke at svare

7. De andre elever i klassen accepterer mig, som jeg er

☐ Ja, meget tit ☐ Tit ☐ En gang imellem ☐ Sjældent ☐ Aldrig ☐ Jeg ønsker ikke at svare

8. Vi kommer godt ud af det med hinanden på tværs af klassen?

☐ Ja, meget tit ☐ Tit ☐ En gang imellem ☐ Sjældent ☐ Aldrig ☐ Jeg ønsker ikke at svare

9. Er du tryk ved de voksne på skolen?

☐ Ja, meget tit ☐ Tit ☐ En gang imellem ☐ Sjældent ☐ Aldrig ☐ Jeg ønsker ikke at svare

10. Er de voksne gode til at støtte og hjælpe dig, når du har brug for det?

☐ Ja, meget tit ☐ Tit ☐ En gang imellem ☐ Sjældent ☐ Aldrig ☐ Jeg ønsker ikke at svare